

Epereu tō Neneryme Imerohpyry sero

Sero pape merohpō waro pyra sytatose. Otarāme Pauru kynexine, otarāme Aporu. Sero pape taropose Jezu enetupuhnanō neneryme, juteu tō neneryme tuhke pata tō punero. Tyorō poko toto amorypary se toehse imehnō juteu tomo Jezu rumekatohme ropa eya xine, pake toehstopōpyry sā ropa toto eramatohme ropa.

Yrome tynmerohpyryae Ritonōpo omipona exiketō akorehmary se kynexine sero pape merohpono tākye toto ehtohme Jezu maro toytorykō poko. “Oesēkōme Jezu enetuputryy poko oya xine onurumekara ehtoko oetuarimarykohtao ro,” āko eya xine mana. “Jezu osenetupuhtoh kure kuhse mana, Jezu ehtoh roropa kure kuhse mana. Pake kuehtopōpyrykō motye kure mana,” āko mana.

Ritonōpo mūkuru poko

1 ¹Pake Ritonōpo kynoturune kytamurukomo a urutōkō ae. Tuhke rokē kynoturune. Urutōkō osenetupuhtoh ae kynoturune. Aosenehtohkō ae roropa kynoturune eya xine. ²Morame pake hkopyra kynoturune ropa Ritonōpo kyia xine Tumūkuru ae. Tumūkuru a senohne emero tokarose Ritonōpo a. Ynororo a sero nono tōkehko tyripose eya aporo, seropōkō emero. Mame tymenekase ynororo Ritonōpo a emero esēme ehtohme, sero nonopōkō esēme, kapuaōkō esēme roropa, enara ehtohme. ³Ime aexiry saerehkane sā mana. Ritonōpo ime exiry saaro ime aexiry mana ipunaka. Mame Ritonōpo ime exiry enepōko mana seropōkomo a. Tyjamitunuru ke tynryityā onenahkapopyra mana. Morame seropōkō rypyry korokaxīpo kyporohne kapu ao, tuisamehxo, Ritonōpo maro. Emero esēme Ritonōpo mana.

Tynenyohtyā motye Ritonōpo mūkuru ehtoh poko sero

⁴Tynenyohtyā motye kuhse Tumūkuru tyrise eya. Esety roropa Ritonōpo mūkurume, Tummy wino tapoise eya. Mokyro esety Ritonōpo nenyoyhtyā esety motye mana. ⁵Tumūkuru a ynara tykase Ritonōpo, “Umūkurume mase.

Seroae omyme osekarōko ase,” tykase Ritonōpo Tumūkuru a. Yrome tynenyohtyamo a morara kara kynekurehne. Ynara tykase roropa Tumūkuru poko,

“Jũme ase,
umũkurume mana,”

tykase Ritonõpo Jezu poko. Yrome morara kara kynekurehne tynenyohtyã poko. ⁶Ynara roropa tykase Ritonõpo Tumũkuru tooehse ahtao sero nono pona,

“Ynenyohtyã emero kure Umũkuru rĩko mana.

‘Kure mase, tuisa imehxo,’ ãko toh mana eya,”

tykase Ritonõpo. ⁷Yrome ynara tykase tynenyohtyã poko,

“Tyryrykane sã ynenyohtyã rĩko ase axĩ toto ytotohme.

Apoto sã roropa ynamoto tũ ripõko ase orẽpyra toto ehtohme,”

tykase. ⁸Yrome Tumũkuru poko ynara tymeropose Ritonõpo a,

“Ritonõpome mase.

Tuisame oehtoh exikehpyra mana jũme.

Zae oexiryke ipunaka tuisa kurãme mase.

⁹ Zae ehtoh se mase te, popyra ehtoh zehno roropa mase.

Morara exiryke kymenekase, tãkye ipunaka oehtohme

imehxo oehtohme roropa, imehnõ motye kuhse oehtohme,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a. ¹⁰Ynara tykase roropa Ritonõpo eya,

“Oya sero nono tyrise apitoryme.

Kapu roropa tyrise oya, oemary ke, tuisame oexiryke.

¹¹ Enahnõko mã onyrytyã repe.

Yrome omoro orihpỹme mase jũmãme.

Xihpyryme onyrytyã mã exĩko repe upo xityã samo.

¹² Upo sã toto amẽnõko ropa mase, toto myakãmatohme.

Yrome omoro mase etyorõmara.

Tãhpome exipyra mase roropa,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a. ¹³Ynara tykase roropa Ritonõpo Tumũkuru a,

“Oporohko tãna. Tuisamehxo mexino ymaro.

Ozehnotokõ poremãkapõko ase,

opoetoryme toto rĩko ase roropa,”

tykase Ritonõpo eya. Yrome morara kara kynexine tynenyohtyamo a.

¹⁴Naeroro kuamorepatoxi Ritonõpo nenyohyã poko. Kapu ae inenyohyã mokaro. Tupũke pyra rokẽ mã toto. Toto arópõko Ritonõpo mana tarõkõ akorehmatohme. Tynypynanohtyã akorehmase toto arópõko mana.

Kypynanohtohkõ kurã poko

2 ¹Morara exiryke otato sehtone omi kurã totase kyya xine ahtao. Tomeseke sehtone aomipona exikehpyra kuehtohkõme. ²Ritonõpo nenyohyã omihpyry zae kynexine. Zae ehtoh poko tutuarõtanohpose imehnomo. Toto omihpyry omipona pyra exiketõ tuãnohse toto iirypyrykõ ehehpyryme. ³Yrome Kuesẽkõ Jezu omiry mokaro omihpyry motye kuhse mana. Otato pyra kuahtao xine kuãnohtorỹko mana, ekurehpyra mana. Osemazuhme kypynanohtohkõ poko tyya kynoturune. Moraramẽ etananõ

roropa kutuarõtanohtopotone zae aehtoh poko. ⁴Ritonõpo roropa zae toehtoh poko kutuarõtanohtopotone tyjamtunuru eneporyke, kurākōkara kurākary poko, enara. Typoetory tō tyjamihtanohtopose Tuzenu a tyotyorō waro toto ehtohme orēpyra toto ehtohme imehnō Jezu poetory akorehmatohme emero porehme. Ise toehtopōpyryae ro tyjamihtanohtopose toto eya.

Kyrixtu enurutopōpyry ahnome kypynanohtohkōme

⁵Sero nono tyrisenā tyrise ropa ahtao, seropōkō esēme tynenyohtyā onyripyra Ritonõpo exīko mana. Moro poko ourutoryko ynanase seromaroro. ⁶Māpyra ynara tymerose imepyry a Ritonõpo omiryre,

“Ritonõpo, pitiko sã ynanase oya repe.

Yrome yna poko osenetupuhnōko mase.

Tuisame pyra ynanase roropa repe.

Yrome yna pyno ro mase.

⁷Tyrise ynanase oya onenyohtyā ime exiry sã pyra aporo.

Tuisamehxo tyrise roropa ynanase oya, onyrytā esēme.

⁸Ajamtunuru poe emero esēme tyrise ynanase oya,”

me tymerose imepyry a Ritonõpo omiryre. Emero esēme ahno tyrise Ritonõpo a. Naeroro, emero esēme karyke, emero esēme toehse toh mā repe. Yrome ahno enēko sytatose emero esēme pyra ro. ⁹Yrome Jezu poko enetupuhnōko sytatose. Axītao rokē tuisame hkopyra toehse ynororo Ritonõpo nenyoytā poetoryme samo. Mame Ritonõpo omi poe toorihse ynororo kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme, kypyno xine Ritonõpo exiryke. Mame toorihse exiryke tuisamehxo Jezu tyrise ropa Ritonõpo a. Emero esēme tyrise eya. ¹⁰Tuaro Ritonõpo kynexine Tumūkuru tuarimapory poko. Ynara tykase ynororo Tumūkuru poko, “Toetuarimaryke iirypyrymākō kurākary waro exīko mana,” tykase. Emero ritōme ynororo. Tynyrytā onenahkapopyra roropa mana. Tuhkākō eahmary se ynororo, tyya toto ytotohme typoenōme toto ehtohme, tymaro tuisame toto ehtohme.

¹¹Kuesemazupurukōme toexiryke kukurākatoryko mana, kyyrypyrykō korokāko roropa mana, Kumykōme roropa Jū ehtohme. Naeroro ihximyra mana tyekyryme kuehtohkō poko. ¹²Ynara tykase ynororo Tummy a,

“Papa onyrihpyry poko jakorō tō zurūko ase.

Opoko eremiāko ase,

kure oekarōko ase opoetory tō maro tōximōse yna ahtao,”

tykase. ¹³Ynara tykase roropa ynororo, “Ritonõpo, onetupuhnōko ase,” tykase. “Taro ase ypoenō maro, moxiā onekarotyā ya,” tykase Jezu.

¹⁴“Ypoenō moxiamo,” kynako Jezu kypoko xine. Ahnome kuexirykōke kysā xine Jezu toehse, ahnome, tupūke, tumunure, enara. Ahnome toehse ynororo toorihthohme, toorikyryke joroko tamuru enahkatohme, kuorikyrykō esēme sã joroko tamuru exiryke. ¹⁵Kuorikyrykō zuno kuexirykōke tymyhse sã sexiataose. Joroko tamuru namotome sexiataose. Yrome joroko tamuru enahkaryke tyya tymyhpokase ropa sã sytatose eya. ¹⁶Zuaro sytatose. Ahnome toehse Jezu

tynenyohtyã akorehmatohme pyra tyya. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko, “Tooehse ynororo Aparão pakomotyã akorehmatohme rokẽ tyya,” me tymerose Ritonõpo omiryne. ¹⁷Morara exiryke tupũke exiketyme toehse ynororo, takorõ tõ samo, kymarokõ samo. Kysã xine toehse ynororo zae tõturutohme kypoko xine Ritonõpo a, kypynanohnekõme roropa toehtohme. Ritonõpo omipona toexiryke kyyrypyrykõ korokãko mana kyyrypyrykõ topehmase exiryke tyya. ¹⁸Tukuhse ynororo joroko tamuru a iirypyryme tyritohme repe. Toetuarimase roropa ynororo. Naeroro kuakorehmarykõ waro mana tukuhse kuahtao xine joroko tamuru a.

Jezu poko Moeze poko roropa

3 ¹Wekiry tõme matose. Jezu akorõ tõme sytatose, toahmase Ritonõpo a kuexirykõke ipoetoryme kuehtohkõme. Osenetupuhtoko Kuesẽkõ Jezu poko rokene. Tonehpose Jezu Ritonõpo a tymaro oturuketõ tuisaryme aehtohme, kypoko xine auturutohme Tummy a, tonetupuhtohkõ poko. Ihximyra sytatose roropa Kuesẽkõme Jezu ekarory poko. ²Tymoise Ritonõpo Jezu a kynexine. Tymenekahpõ omipona kynexine, Moeze sã toerohtoh poko. Moeze a roropa tymoise Ritonõpo toerohtoh poko, Ritonõpo poetory tõ poko, Izyraeu tõ poko. ³Yrome Jezu Moeze motye kuhse kynexine, tuisamehxo. Tapyi amone eneryhtao kyaa xine, “To! Emese kure mase. Tapyi rine nymyry mase,” åko sytatose eya. Yrome tapyi a morara kara sytatose. Moro saaro Moeze motye kuhse Jezu mana. ⁴Mame tapyi rinanõme sytatose. Tuhke tapyi rihpõ nae. Yrome Ritonõpo emero ritõme kuhse mana. Emero tyrise sytatose Ritonõpo a. ⁵Moeze a Ritonõpo tymoise kynexine ipoetory tõ eraseme sã rokene. Ritonõpo namotome kynexine. Urutõme roropa kynexine Ritonõpo poe. Ritonõpo nekarory poko imeĩpo tõturuse ynororo. ⁶Yrome Kyrixtu a Ritonõpo tymoise kuhse, Moeze motye kuhse. Tummy omipona kynexine tapyi esẽ nymyry samo, Ritonõpo mükurume exiryke. Mame Ritonõpo poenõme sytatose oserehpyra kuahtao xine, Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra kuahtao xine te, penekehpyra kuahtao xine Kuesẽkõ eraximary poko, enara. Imehnõ motye kuhse Jezu exiryke onenetupuhkehpyra sehtone.

Ritonõpo poetory tõ oserematoh poko sero

- ⁷Ynara åko Ritonõpo zuzenu,
 “Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine,
⁸ otato ehtoko. Ekurehpyra ehtoko.
 Pake atamurukõ ehtopõpyry sã pyra ehtoko ahno esao pyra toto ahtao.
 Ynara tykase toto, ‘Ritonõpo se pyra sytatose Kuesẽkõme.
 Aomipona pyra sehtone.
 Kuãnohpyra xine mana,’ tykase toto.
 Onymoipyra toh kynexine.
 Tosẽkõ tukuhse eya xine.
⁹ Moroto atamurukõ jukuhne toto, tyehno xine jehtohme.

Yjamtunuru tonese tyya xine ahtao ro jukuhne toto.

¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro zehno toehse ywy.

Ynara akene, ‘Azahkuru rokẽ mokaro osenetupuhnõko mana.

Jomipona pyra ekurehnõko mã toto,’ akene.

¹¹ Toto zehno exine. Naeroro ynara akene,

‘Jesaka omõpyra ekurehnõko mokaro mana.

Jũme omõpyra mã toto jesaka ymaro oserematohtaka,’ akene,”
tykase Ritonõpo zuzenu.

¹² Wekyry tomo, tomeseke ehtoko oorypyrykõ poko oexirykõino okurohtao xine Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra oehtohkõme, Ritonõpo onurumekara roropa oehtohkõme. Jũme orihpỹme Ritonõpo mana. ¹³ Yrome Ritonõpo omipona oehtohkõme atakorehmatoko kokoro rokene. “Taroino jomipona ehtoko,” karyhtao Ritonõpo a kyya xine atakorehmatoko, toiro Jezu poetory osenekunopyryino tyrypyry poko. ¹⁴ Kyrixtu maro oxiekyryme sytatose. Osepeme roropa imaro sytatose Ritonõpo onenetupuhkehpyra kuahtao xine, apitoryme Jezu enetupuhpyry saaro kyya xine ipoetoryme toehse kuahtao xine.

¹⁵ Ritonõpo omiryryme ynara tymerose,

“Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine otato ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukõ ehtopõpyry sã pyra ehtoko.

Ahno esao pyra tahtao xine onymoipyra toht kynexine,”
me tymerose.

¹⁶ Onokãkõ Ritonõpo omiry etaxipo otato pyra toehse? Onokãkõ onymoipyra toehse roropa? Arypyra. Ejitu poe Moeze narotyamo, Moeze ekahmahpõkomo emero. ¹⁷ Onokãkomo a Ritonõpo zetũ tanỹse 40me jeimamyry? Arypyra.

Iirypymãkomo a jetũ tanỹse. Naeroro toorihse toto ona po, ahno esao pyra.

¹⁸ Morarame ynara tykase Ritonõpo, “Jũme ytopyry mã toto ynekarohpyry pona. Oserematohtaka ytopyry ekurehnõko mã toto,” tykase. Onokãkõ poko morara tykase nae? Arypyra. Tymoipyra aehtyã poko morara tykase, tõmipona pyra toto exiryke. ¹⁹ Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nekarohpyry pona ytopyry tokurehse toto onenetupuhpyra tokurehse toexirykõke.

4 ¹ Zae ro Ritonõpo omihpyry mana kyya xine. “Oesẽkõme jenetuputyryhtao oya xine omõnõko matose jesaka, ymaro oseremãko matose,” katopõpyry zae mana. Naeroro tomeseke sehtone, ekurehpyra kuehtohkõme, ynara kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine, “Mose omõpyra mana jesaka. Ymaro oseremara mana, ekurehnõko,” kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine. ² Moro omi kurã totase kyya xine, mokaro pakatokõ saaro. Totase eya xine repe. Yrome otato pyra toht toehse onenetupuhpyra toexirykõke. ³ Yrome kymarokomo, enetupuhnanõme kuexirykõke, Ritonõpo maro exiko sytatose. Imaro oseremãko sytatose, aomihpyryae ro. Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme aomipona pyra exiketõ poko, “Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene, jesaka omõpyra ekurehnõko mã toto.

Jūme ytopyry mǎ toto moro pata pona.

Ymaro ytopyry mǎ toto oserematoḥ taka.”

Morara tymerose Ritonōpo omiryḡe pakatokō poko. Moinoro, sero nono ritopōpyry poe ro, aerohtoḥ tōtyḡkase roropa. (Tosary taotyḡkanoḡse roropa eya, mokaro esaryḡe repe tymaro toto ehtoḡme repe.) ⁴Mame oma zū etato mykaponato ēḡepyry poko ynara tymerose Ritonōpo omiryḡe, “Tōseremase Ritonōpo oma zū etato mykaponato ae, toerohtoḥ otyḡkaxīpo,” me tymerose. ⁵Ynara tymerose roropa moro poko Ritonōpo omiryḡe, “Jūme ytopyry mǎ toto ymaro oserematoḥ taka,” tykase. ⁶Osemazuhḡe aomiry etananomo a aomiry totase repe. Yrome Ritonōpo esaka omōpyra tokureḡse toto oserematoḥ taka, onenetupuhpyra toexirykōke. Yrome imeḡnō mǎ Ritonōpo maro exīko. Esaka omōnōko toḥ mana oseremase. ⁷“Taroino jomipona ehtoko,” tykase Ritonōpo eya xine repe ayatorykoḡtao aḡno esao pyra. Yrome aomipona pyra tokureḡse toto. Morara exiryke tuhke jeimamyry taropose aḡtao morara tykase ropā Ritonōpo. Ynara tymerose Tawī a Ritonōpo omiryḡe, “Taroino jomiry etaryḡtao oya xine, jomipona ehtoko.

Ekureḡpyra ehtoko,”

tykase.

⁸(Otarāme imep̄y ynara āko mana, “Jozue ekepyry a Ritonōpo poetory tarose Ritonōpo nekarohpyry pona, oserematoḥ pona,” āko repe. Yrome zae pyra morara kary.) Ritonōpo esaka nymyry toto anaropyra Jozue kynexine. Ritonōpo oserematoḥ taka toto anaropyra roropa kynexine. Moro pona tarose toto Jozue a. Yrome Ritonōpo esaka nymyry tarose toto aḡtao eya aoserematoḡkōme, “Taroino jomipona otato ehtoko,” kazomopyra Ritonōpo exiry omōtoḥ poko. ⁹Naeroro Ritonōpo nekarory anapoipyra ro ipoetory tō mana, oserematoḥ nae ro exiryke Ritonōpo maro, Ritonōpo oserematopōpyry saaro pake oma zū etato mykaponato ae. ¹⁰Esaka tomōse kuaḡtao xine kuoserematoḡkōme Ritonōpo maro, kuerohḡtoḡkō poko pyra exīko sytatose, oseremāko sytatose Ritonōpo saaro, erohkeḡxīpo Ritonōpo oserematopōpyry saaro. ¹¹Naeroro ehmaropa Ritonōpo a. Aomipona yronymyryḡe seḡtone imaro kuoserematoḡkōme.

¹²Ritonōpo omiry isene exikety sǎ kuamorepator̄yko mana. Emese kure exikety sǎ roropa mana. Zonētyā enetupuhpōko mana. Osetato taerē rato aḡtao omōnōko mǎ etyḡpyry pona tōsē worryḡtao. Ike tōsē saḡsaḡkāko sytatose roropa. Zehpo osenēko ipū tysaḡkase aḡtao. Moro rato sǎ Ritonōpo omiry mana. Imotyē kuhse mana, osetato taerē exikety motyē etaryḡtao kyya xine. Kuosenetupuḡtoḡkō jarao sǎ exīko mana kyya xine. Kypenetatoḡkō roropa jarao sǎ exīko kyya xine. Zonētyā enetupuhpōko Ritonōpo omiry mana, emero zuaro Ritonōpo exiryke. ¹³Otonēsaromepyra sytatose kuenepyra xine Ritonōpo ehtoḡme. Tynyrytyā emero poreḡme enēko Ritonōpo mana. Kuykuytorykō enēko mana kuosenetupuḡtoḡkō roropa enēko mana. Mame imeīpo Ritonōpo ēpataka yḡtoḡ sytatose emero poreḡme. Toiroro Ritonōpo

ẽpataka oturũko sytatose kynyrityãkõ poko. Naeroro kytamurukõ ehtopõpyry sã pyra sehtone, Ritonõpo onenetupuhpynõ ehtopõpyry sã pyra. Aomipona sehtone ekurehpyra kuehtohkõme kuomomyrykõ poko Ritonõpo esaka.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme Jezu ehtoh poko

¹⁴Moraramẽ Jezu Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mana. Kynonuhne kapu aka, Ritonõpo esaka, kypoko xine oturuse Tummy maro, kuakorehmapose xine. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. Imehnõ onurukehpyra sehtone roropa ipoko. ¹⁵Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme mokyro mana, kuakorehmanekomo. Jamihme pyra kuehtohkõ waro mana ipunaka, kysã xine tukuhse toexiryke joroko tamuru a iirypyryme tyrithome repe. Yrome iirypyryme pyra kynexine ipunaka. ¹⁶Morara exiryke oserehpyra sehtone. Soturutone Ritonõpo maro, kypyno xine exiryke. Kyyrypyrykõ korokãko mana. Kypyno xine toexiryke jamihme kyritorỹko mana, kyyrypyrykõ poko kyrirykõ se joroko tamuru ahtao.

5 ¹Juteu tõ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ahnome rokẽ toh mana, kysã xine. Tymenekase ynaroro oturuketõme Ritonõpo maro imehnõ poko, toto zehno pyra Ritonõpo ehtohme. Naeroro tynekarory etapãko toh mana Ritonõpo a ekarotohme ahno rypyry korokapotohme. ²Ahnome rokẽ toexirykõke kysã xine, putu pyra exiketõ zehno pyra toh mana. Azahkuru roropa toto ahtao toto zehno pyra ro toh mana. Nupunato toto enery waro roropa toh mana. ³Morara exiryke tynekarory etapãko toh mana iirypyrymãkõ rypyry korokapotohme. Imehnõ rypyry rokẽ kara korokapotohme, tynekarorykõ etapãko toh mana. Tyrypyhpyke toexirykõke tyrypyrykõ korokapotohme roropa tynekarorykõ etapãko toh mana. ⁴Tamoreme pyra Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme exiko mã toto. Tuisamehxo toexiry se exikety ahtao exipyra mana. Ritonõpo a tymenekase ahtao rokẽ, imaro oturuketõ tuisaryme exiko mana Arão menekatopõpyry saaro.

⁵Moro saaro Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry tamoreme pyra tooehse. Ritonõpo ynara tykase eya,

“Umũkurume mase.

Seroae omyme jehtoh ekarono,”

tykase ynororo. ⁶Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne,

“Omoro mase ymaro oturukety jũmãme,

Meukizeteke ehtoh samo,”

tykase ynororo.

⁷Moraramẽ Jezu sero nono po tahtao, tõtururuhtao samũ tykase Ritonõpo neneryme. Tãtasamase roropa ynororo yronymyryme. Ipynanopyry waro Jumy, orihpyra aehtohme. Mame typoko epyrypara Jezu exiryke, Tummy omipona roropa exiryke, aomiry totase Ritonõpo a. ⁸Mame Ritonõpo mũkurume tahtao ro Tummy omipona toehse ipunaka toorikyry ponãmero.

⁹Moraramẽ toetuarimatopõpyryke kypynanohnekõme toehse ynororo. Jũme typynanohse sytatose eya tõmipona toehse kuexirykõke. ¹⁰Naeroro oturuketõ tuisaryme tyrise ynororo Ritonõpo a, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

Sê nase Ritonôpo rumekahpôkô wānopryy poko

¹¹Ritonôpo maro oturuketô tuisaryme Jezu ehtoh poko tuhke nae ase. Oururukô se roropa ase repe. Yrome tupime âmoreparykô ya, tûpore sã oupuhpyrykô exiryke. Onenetupuhpyrahme sã matose. ¹²Okynã matose Jezu poetoryme repe. Yrome imehnô amorepary waro pyra ro matose. Âmorepazomorykô se matose âmorepatopôpyrykô poko ropa pake Jezu enetupuhthopôpyry saaro oya xine. Morohne kure repe. Yrome awâtarykô se roropa matose. Opoko xine ynara enetupuhnôko ase, poeto sã matose. Poeto pitiko suhsu se rokê mã toto tôsê onyry waro pyra toexirykôke. Mokaro sã matose tupimâkara rokê waro oexirykôke. ¹³Enurusenâkô zae ehtoh waro pyra mã toto. Zae pyra ehtoh waro pyra roropa mã toto. (Enurusenâkô sã matose. Zae ehtoh waro pyra matose.) ¹⁴Kokoro rokê Ritonôpo omipona kuahtao xine aomiry waro exiko sytatose. Tupime ehtoh waro roropa exiko sytatose. Morara kuahtao xine tôsê ônanô sã exiko sytatose. Zae ehtoh Ritonôpo a waro exiko sytatose. Zae pyra ehtoh eya roropa waro exiko sytatose.

6 ¹Morara exiryke itamurumehxo satamorepatone Ritonôpo poko, aomipona kuehtohkôme. Osemazuhme tuhke pyra âmorepatopôpyrykô kynexine, (6me rokene,) Jezu enetupuhpitoryhtao oya xine. Ynara âmorepatopôpyrykô kynexine, oorypyrykô rumekary poko oya xine te, Ritonôpo enetuputyry poko, ²ahno êpurihkary poko te, Ritonôpo zuzenu apoiry poko oya xine erohtohme imehnô Jezu poetory tō akorehmary poko, aorihtyã êsemâkapory ropa poko te, kurâkô apiakatoh poko, enara. ³Ritonôpo waro toehse awahtao xine morohne poko atamorepatoko osemazuhme. Yrome atamorepatoh nae ro mana. Naeroro Ritonôpo ise ahtao itamurumehxo satamorepatone.

⁴Mame imepyry a Jezu enetupuhxîpo, turumekase ropa eya ahtao tupime kuhse mana tyrypyry rumekary ropa eya Jezu enetupuhtohme ropa tyya tosême. Osemazuhme Jezu tonetupuhse eya xine repe. Ritonôpo poetoryme toehse toto. Ikurohtaka xine tomôse Ritonôpo zuzenu. ⁵Ritonôpo omiry kure exiry waro toehse mã toto. Ritonôpo jamitunuru waro toehse roropa mã toto. Emero motye Ritonôpo imehxo exiry tonetupuhse eya xine roropa repe. ⁶Moromeîpo Kuesêkô Kyrixtu enetuputyry turumekase ropa eya xine. Morara exiryke mokaro akorehmasaromepyra imehnô mana, iirypyrykô rumekary ropa poko eya xine, Kyrixtu enetuputyry ropa poko eya xine, enara. Tosêkôme Ritonôpo enetupuhxîpo, turumekase ropa tyya xine ahtao ynara sã mana, Ritonôpo mûkuru exixihmazomory ropa sã mana wewe pokona onenetupuhpyra ropa toehse toexirykôke. Jarao ihxirory ropa sã mana imehnô neneryme. Popyra mana ipunaka.

⁷Otupikô poko osenetupuhtoko. Konopome ahtao anarykatyâkô ahtâko mana. Epery tâko mana. Otyro zamaro nono ahtao tâkye exiko matose. Morararo Ritonôpo, tâkye roropa mana tutupi kurã eneryke tyya. ⁸Yrome otupikô po âtaryka rokê tahtase ahtao, omoxino tōkehko, sairi tōkehko, popyra oya xine

mana. Morararo popyra rokẽ tutupi eneryke tyya tutupi zehno exĩko Ritonõpo mana. Otarãme ihtomapõko mana. Apoto zukãko mana, jahkapotohme.

⁹Wekury tomo, otuarõtanohtorỹko ase opyno xine jexiryke tomeseke oexirykõ se roropa jexiryke. Yrome Jezu poetoryme nymyry oekarotorỹko ynanase. Naeroro tupito kurã sã matose yna a Jezu enetuputyryke oya xine. ¹⁰Zae rokẽ Ritonõpo ãpiakatorỹko mana. Wenikehpyra ynororo oerohtopõpyrykõ poko aomipona. Ipyno oexirykõke imehnõ Jezu poetory takorehmase oya xine. Imehnõ akorehmãko ro matose. ¹¹Penekhepyra oehtohkõ se ynanase Jezu poetory pyno oexirykõ poko. Ātamoreparykõ se roropa ynanase Ritonõpo poko, zuaro kuhsehxo oehtohkõme. Aomipona oehtohkõ se ynanase oorikyrykõ ponãmero, imaro oehtohkõ ponãmero. Atamorepakehpyra awahtao xine, aomipona exikehpyra roropa awahtao xine orẽpyra exĩko matose Ritonõpo enetuputyry poko. ¹²Akĩme exiketõ sã pyra ehtoko. Jezu onenetupuhkehpyra ehtoko. Penekhepyra ehtoko roropa openetatohkõ eraximary poko oya xine. Mame Ritonõpo nekarory kurã apoĩko matose.

Sẽ nase ajohpe pyra Ritonõpo ehtoh poko

¹³Mame Aparão a ynara tykase Ritonõpo pake, “Kure orĩko ase,” tykase. Mame ynara tykase roropa, “Jomihpyryae ro kure orĩko ase,” tykase, ajohpe pyra toexiry waro Aparão ehtohme. Mame Ritonõpo motye exikety pyra mana. Ynororo rokẽ imehxo exiketyme mana. Naeroro tamoreme rokẽ zae toehtoh tokarose Aparão a. Ritonõpome toehtoh tokarose eya. ¹⁴Ynara tykase ynororo Aparão a, “Ekurehpyra ase. Kure rokẽ orĩko ase. Tuhkãkõ ekarõko ase roropa oya apakõme,” tykase Ritonõpo Aparão a. ¹⁵Moraramẽ toraximase Aparão a, toraximase. Mame penekhepyra toexiryke Ritonõpo nekarohpyry tapoise eya rahkene. ¹⁶Toipe sytatose. “Ekurehpyra ase,” karyhtao imepyny a kyya xine, ajohpe se pyra kuahtao xine imepỹ imehxo exikety netaryme morara ãko sytatose. Moraramẽ mokyro imehxo exikety pokoino kuomihpyrykõ ae emero tyrĩko sytatose ekurehpyra. Tokurehse kuahtao xine ehxirõko sytatose toipe. Naeroro, “Ekurehpyra ase,” karyhtao imehxo exikety netaryme, oseosezuhpyra exĩko sytatose toipe. ¹⁷Morararo Ritonõpo, “Kure orĩko ase,” tykase tahtao, ekurehpyra mana. Mame ekurehpyra toehtoh poko jũme kutuarõtanohtopotoryko mana. Naeroro, “Ekurehpyra ase. Jomihpyryae ro kure orĩko ase,” tykase ynororo. ¹⁸“Jomihpyryae ro kure orĩko ase,” tykase toexiryke, “Ekurehpyra ase,” tykase roropa toexiryke, asakoro nae sytatose etyorõmara exiketomo. Ajohpe ehsaromepyra Ritonõpo mana. Naeroro kuewomanekõ maro toehse sytatose. Aomiry kurã etaryke kyya xine, oserehpyra sytatose. Kuytorykõ eraximãko sytatose Ritonõpo esaka. Naeroro onurumekara sytatose. ¹⁹Ritonõpo omihpyryae kuytorykõ eraximãko sytatose Ritonõpo esaka. Aomiry onurumekara sytatose. Oserehpyra sytatose kukurohtao xine. Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra sytatose roropa. Imaro Ritonõpo esaka ytõko sytatose. Seromaroro tapurepyra toehse mana. Topohme ytõko sytatose Ritonõpo esaka. ²⁰Jezu osemazuhme moro taka

tomõse kuakorehmatohkõme. Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme imehxo toehse ynororo, kuakorehmanekõme, jũme, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

Meukizeteke tuisame ehtoh poko

7 ¹Mame mokyro Meukizeteke. Tuisame ynororo kynexine pake, pata Sarẽ esẽme. Ritonõpo maro oturuketyme roropa kynexine. Emero esẽme imehxo Ritonõpo mana. Moraramẽ Aparão tyekyry tõ puxihkaxĩpo zehnotokõ wino toeramase ropa, tuisa tõ etapaxĩpo. Mame tosaka tooepyry ropahtao tõseporyste Meukizeteke maro. Mame Aparão eneryke tyya ynara tykase ynororo, “Kure orĩko Ritonõpo mana. Morara kure ya,” tykase ynororo. ²Mame tymõkomory tapiakase Aparão a tynetapatyã mõkomohpyry. Oname porehme ahtao toiro touse eya ekarotohme Meukizeteke a. “Meukizeteke,” kary, “Tuisa imehxo, Zae exikety,” kary. Sarẽ esẽme esety akorõ kynexine. “Sarẽ,” kary, “Torẽtyke pyra kyrihpõkõ,” kary roropa. ³Meukizeteke zũ poko, jẽ poko roropa itamuru tõ poko roropa onymeropyra tokurehse toto ipunaka. Aenurutopõpyry poko aorikyry poko roropa zuaro pyra sytatose imerohpyry pyra exiryke. Naeroro Ritonõpo mũkuru ehtoh sã kynexine. Ritonõpo maro oturuketyme exikehpyra ynororo jũmãme.

⁴Etatoko pahne, tuisamehxo Meukizeteke exiry enetupuhtoko. Aparão juteu tõ tamuru. Yrome eya ro tynetapatyã mõkomohpyry tapiakase, zokonaka ekarotohme Meukizeteke a, tynekaroryme Ritonõpo a. ⁵Rewi pakomotyã poko ourutorỹko ase. Ritonõpo maro oturuketõme toto ahtao Ritonõpo nymeropohpyry poe ynara ãko mã toto imehnõ juteu tomo a, “Omõkomorykõ apiakatoko zokonaka ekarotohme yna a,” ãko mã toto tyekyry tomo a. Aparão pakõme toto ahtao ro, “Zokonaka ekarotoko yna a,” ãko mã toto eya xine. ⁶Yrome Meukizeteke Rewi parỹpyry kara kynexine. Rewi parỹpyryme pyra tahtao ro Aparão napiakahpyry apoine. Aparão mokyro, “Kure orĩko ase,” katopõpyry etahpõ Ritonõpo a. Eya, “Kure orĩko Ritonõpo mana. Morara kure ya,” tykase Meukizeteke. ⁷Zuaro sytatose. Imepyny a Ritonõpo poe, “Kure orĩko Ritonõpo mana,” kahpõ tuisamehxo mana. “Kure orĩko Ritonõpo mana,” katopõpyry etahpõ tuisame hkopyra mana. Naeroro Meukizeteke Aparão motye kynexine, tuisamehxo. ⁸Etatoko pahne, mokaro Ritonõpo maro oturuketõ imehnõ napiakatyã apoiko mã toto. Kysã xine rokẽ mã toto, orihketõme roropa mã toto. Mãpyra Meukizeteke a Aparão napiakahpyry tapoise ahtao isene exiketyme kynexine. “Mokyro toorihse,” katoh pyra mana Ritonõpo papẽ poko. ⁹Naeroro ynara kary se ahtao, “Rewi a roropa Aparão maro ro tymõkomory tapiakase zokonaka ekarotohme Meukizeteke a.” (Rewi pakomotyã mokaro imehnõ, juteu tõ napiakatyã apoinanomo.) Naeroro tynapiakahpyry ekaroneme roropa Rewi kynexine. ¹⁰Enurupyra ro tahtao moro tokarose eya, ipuhturume ro tahtao Aparão ao. Itamuru a tymõkomory tapiakase ahtao, eya roropa tymõkomory tapiakase samo. Mame tynapiakahpyry tokarose sã eya Meukizeteke a, ãko ase Rewi poko.

¹¹Rewi pakomotyã tyripose Ritonôpo a Izyraeu tã akorehmatohme, Ritonôpo omipona toto ehtohme. Yrome orêpyra Ritonôpo omipona exipyra tokurehse toto. Morara exiryke imepỹ tyrise Ritonôpo a toto myakãme Kyrixtu rahkene. Mame Kyrixtu tooehse Arão ehtopôpyry sã pyra. Meukizeteke ehtoh sã tooehse ynororo. Mame tyjamtunuru riko mana kukurohtaka xine Ritonôpo omipona kuehtohkôme. ¹²Moeze omihpyry poe Ritonôpo maro oturuketôme Rewi pakomotyã kynexine. Seromaroro imepỹ tyrise Ritonôpo a typoetory tã akorehmaneme Arão pakomotyã myakãme. Morara exiryke Moeze nymerohpyry tyorômary se tooehse. Omi kasenato omipona kuehtohkôme, Jezu omipona kuehtohkôme. ¹³Kuesêkô Kyrixtu poko ourutorỹko ase. Rewi pary kara kynexine. Jekyry tyoro kynexine. Jezu ekyry Ritonôpo maro oturuketôme exipitopyra kynexine. ¹⁴Juta paryme rokê kynenurune Kuesêkô Jezu. Juta pakomotyamo a, “Ritonôpo maro oturuketyme exiko,” kapitopyra Moeze kynexine. Naeroro mokaro Ritonôpo maro oturuketô sã pyra Jezu Kyrixtu kynexine. Tyoro kynexine rahkene.

Ritonôpo maro oturukety kasenato kurã kuhse ehtoh poko

¹⁵Naeroro tupime pyra ynara enetuputyry, tyoro oturukety Ritonôpo maro tooehse, Meukizeteke ehtopôpyry samo. ¹⁶Ritonôpo maro oturuketyme tooehse ynororo ahno omi poe pyra, Rewi parỹpyryme toehtopôpyryke pyra roropa. Yrome tyjamtunuru poe Ritonôpo maro oturuketyme tooehse ynororo orihpỹme exiketyme toexiryke jũmãme. ¹⁷Ynara tymerose Tawi a Ritonôpo omiryme, “Ymaro oturuketyme nymyry mase, jũme, Meukizeteke ehtoh samo,” tykase. ¹⁸Jamihme pyra mokaro kynexine, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo. Zae nymyry ehsaromepyra toh kynexine Ritonôpo neneryme, jamihme pyra toexirykôke. Morara exiryke, “Jomihpyry pakato omipona ehtoko,” kara Ritonôpo tooehse. ¹⁹Moeze nymerohpyry omipona se exiketô kure ehsaromepyra toh kynexine emero. Naeroro mãsa rokê typenetatohkô eraximãko toh kynexine. Seromaroro imepỹ tokarose Ritonôpo a kyya xine kypoko xine oturuketyme Kyrixtu. Imehnô penetatoh motye kuhse kypenetatohkô kure mana. Naeroro orêpyra kypenetatohkô eraximãko sytatose.

Ritonôpo maro oturuketyme kurehxo

²⁰Ritonôpo omihpyry roropa nae sytatose, “Ekurehpyra ase,” katopôpyry Ritonôpo a Jezu poko. “Ymaro oturuketyme mana, jũmãme,” katopôpyry roropa nae. Morara kapitopyra Ritonôpo imehnô poko, tymaro oturuketôme tooehse toto ahtao. ²¹Yrome Ritonôpo maro oturuketyme tooehse Jezu, ynara katopôpyryae ro Ritonôpo a, “Ekurehpyra ase.

Jũme onytyorômara ase roropa.

Omor mase ymaro oturuketyme imehnô akorehmatohme jũmanatome,” katopôpyryae ro. ²²Naeroro, “Ekurehpyra ase,” tykase Ritonôpo exiryke tymaro oturuketyme Jezu tyrise ahtao orêpyrahxo Jezu tooehse, Tummy

omiry kasenato poe. Iirypyrymākō rypyry korokary poko ekurehpyra mana jūme, enetuputyryke eya xine. Morara kure kuhse mana.

Kurehxo Jezu exiry jūme exiryke

²³Ynara roropa, mokaro Rewi pakō Ritonōpo maro oturuketō tuhke kynexine orihketōme toexirykōke. Toorihse tahtao xine toerohkehse toto.

²⁴Yrome Jezu jūme isene mana. Naeroro toerohtoh onekaropyra mana imehno a. Jūmāme Tummy maro oturuketyme mana kuakorehmanekōme.

²⁵Jūmāme toexiryke iirypyrymākō pynanopyry waro mana. Toto oepyrhytao tyya, Jezu enetuputyryke eya xine toto pynanoohnōko Ritonōpo mana. Orihpyme Jezu exiryke oturukehpyra mana Tummy maro, kure toto riry poko.

Kurehxo Jezu mana, zae ipunaka exiryke

²⁶Naeroro Jezu kuakorehmanekōme mana. Ritonōpo maro oturukety imehxo mana. Kure mana. Tyrypyhpyke pyra mana ipunaka. Azahkuru pyra mana, enara. Tapiakase mana iirypyrymākō wino. Ritonōpo esaka tōnuhse, kapu moinakoxi. ²⁷Imehnō Ritonōpo maro oturuketō tuisary sā pyra Jezu mana. Kokoro rokē tynekarory etapary se mokaro mana, tyrypyrykō ehepyryme osemazuhme, imehnō rypyry ehepyryme roropa. Yrome Jezu toiro rokē toorihse. Tynekaroryme tōsekarose Tummy a imehnō rypyry ehepyryme rokene. Jūme inekarohpyry kure, tyoro onekarozomopyra ehtohme. ²⁸Moeze omihpyry omipona se exiketō mā seropōkō riko typoko xine oturuketōme Ritonōpo maro. Kurākō nymyry kara menekāko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Yrome Moeze maro oturukehxīpo, ynara tykase Ritonōpo Tumūkuru a, “Omoro rokē zae mase ipunaka,” tykase ynororo Tumūkuru a. Morara exiryke, “Ekurehpyra ase, mokaro myakāme oriko ase ymaro oturuketyme jūmāme,” tykase Jezu a ynororo.

Jezu Kuakorehmanekomo

8 ¹Ynara āko rokē ynanase, Takorehmaneke sytatose Ritonōpo maro oturukety ke. Tuisamehxo toehse ynororo. Naeroro Ritonōpo Kuesēkō apotunuru wino typorohse ynororo kapu ao. ²Kypoko xine Tummy zurūko mana, kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō sā, erohnōko mana. Pake Ritonōpo maro oturuketō toerohse Ritonōpo esary kurā kuhtoh tao. Yrome Jezu erohnōko Ritonōpo tapyī kurā tao mana, Ritonōpo nyrihpyry nymyry tao, ahno nyrihpyry kara tao.

³Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō emero tynekarorykō etapāko mana, tynetapatyā munuhpyry arotohme Ritonōpo a. Naeroro Kutuisarykō roropa tynekaroryke pyra ahtao Ritonōpo maro oturuketyme imehxo exiketyme pyra exiry. ⁴Sero nono po tahtao Ritonōpo maro oturuketyme pyra exiry, imehnō oturuketō nae exiryke. Moeze omihpyry omi poe tynekarorykō etapāko mā toto tynekarorykōme Ritonōpo a. ⁵Moeze maro tōturuse

Ritonôpo ahtao ypy po kamisa risẽ tamopose eya. Ikuhtoh tonepose eya ipoenohthme, tyriry waro ehtohme. Mame Ritonôpo nyripohpyry risasaka Moeze ahtao tapyime, ynara tykase Ritonôpo eya, “Tomeseke exiko. Ypy po ya ãmorepatopôpyry panô rokẽ tyritoko ipunaka,” tykase. ⁶Typoetory akorehmãko Jezu kapu ae. Jezu saaro Moeze omi poe Ritonôpo maro oturuketô typoetory tã akorehmãko roropa mã toto. Yrome mokaro motye kuhse kuakorehmatorỹko Jezu mana. Tumy zuruneme nymyry mana kypoko xine. Moeze omihpyry poe Ritonôpo maro oturuketô erohtoh motye kuhse Jezu erohtoh mana. Morararo Ritonôpo nymeropohpyry Moeze a motye kuhse Ritonôpo omiry kasene mana Jezu pokoino, “Kure oritorỹko ase,” karyke Ritonôpo a kyya xine.

⁷Ritonôpo omihpyry pakato a tukurãkase kuahtao xine kasenato ke onymyakãmara exiry. ⁸Yrome typoetory tã tyryrypyhpyke ro Ritonôpo a tone. Ynara tykase,

“Imeĩpo, ãko Ritonôpo mana.

Jomiry kasenato ekarõko ase Izyraeu tomo a,
Juta tomo a, enara.

⁹Jomihpyry ekaroase pake ahtao itamurukomo a.

Poeto zũ sã exiase toto maro.

Poeto emary apoiryhtao arothme, moro sã
Izyraeu tã aroase Ejitu poe.

Yrome jomipona pyra toh kynexine.

Naeroro toto omiry onetara toehse ywy roropa.

¹⁰Taroino jomiry kasenato ekarõko ase Izyraeu tomo a.

Taroino, ãko Ritonôpo mana,
jomiry rĩko ase toto kurohtaka.

Toto kurohtao jomiry merõko sã ase
tamoreme sã jomiry waro toto ehtohme,
tamoreme sã jomipona se roropa toto ehtohme.
Mame toto esẽme exĩko ase.

Ypoetoryme roropa exĩko mã toto.

¹¹Moraramame imehnõ tosaõkõ anamorepara mã toto jomiry poko,
zuario toto exiryke.

Ynara kara exĩko mã toto tosaõkomo a,
‘Kuesẽkõ waro ehtoko,’ kara exĩko mã toto,
juaro toto exiryke, emero porehme.

Tuisa tã juaro exĩko, imepyra exiketõ roropa.
Emero juaro exĩko mã toto.

¹²Mame toto rypyry korokãko ase, toto onuãnohpyra ase exĩko.

Iirypyrykõ poko wenikehnõko roropa ase jũme,”
tykase. ¹³“Jomiry kasenato,” kary ke Ritonôpo a, aomihpyry
osemazuhmã pakatome toehse tymyakãmase eya exiryke. Mame

pakatome toehse exiryke, jamihme pyra roropa toehse mana
iirypyrymākō onukurākara exiryke. Okynā pyra enahnōko mana jūme.

Ritonōpo poko kuehtohkō poko

9 ¹Ritonōpo omihpyry osemazupu zae Ritonōpo poko exiketō ripotoh
nae kynexine, zae toto ehtohme Ritonōpo poko toto ahtao. Osa roropa
nae kynexine, ahno nyrihpyry, Ritonōpo poko ehtohme. ²Kamisa risē tyrise
kynexine tapyime. Jaraohme sã kynexine Ritonōpo esary kurano. Moro
tao ezuru apō kynexine. Wyi apo roropa moro tao kynexine. Moro po wyi
kynexine. Ritonōpo neneryme tyrise kynexine. ³Mame imepỹ osa kynexine
moro tapyi tao. Kamisa risē akorō moino kynexine. Ritonōpo esary kurā kuhse
moroto kynexine. ⁴Moro tao uuru risē kynexine, ixtaratu panō zahkatopo.
Ritonōpo omihpyry ẽ roropa moro tao kynexine. Moro ao, “Ywy ase Ritonōpo,
oesēkomo. Jomipona ehtoko ipunaka. Kure rokē ehtoko,” katopo Ritonōpo a
moro ao kynexine. Moro kaxo, uuru ke tukurihpase kynexine. Moro kaxo ao
roropa uuru risē kynexine otyro ẽme kasana sã tyrihpyry, kapu ae Ritonōpo
nenehpohpyry Izyraeu tō napyryme. Moro ke pehme uuru risē kynexine. Arão
myxihpyry roropa kaxo ao kynexine. Tarýke kynexine. Topu risē roropa kaxo
ao kynexine, pipahme exiketō asakoro. Ipokona tymerose kynexine tōmiry
Ritonōpo a. ⁵Mame moro kaxo po kapuaōkō kuhtoh kynexine. Uuru risē
kynexine asakoro kurākomo, Ritonōpo moroto ehtoh enetupuhtohme. Toto
aporiry tãtaporamase kynexine asakoro. Moroto iirypyrymākō zehno pyra
Ritonōpo ehtoh enetupuhtoh kynexine toto rypyry korokaxīpo. Yrome moro
poko emero amorepary se hkopyra ase seromaroro.

⁶Morohne riry tōtyhkase ahtao Ritonōpo maro oturuketō omōsene toto,
Ritonōpo esary kurā taka. Tutūtase ropa toto moro tae toerohkehxpō xine.
⁷Yrome Ritonōpo maro oturukety imehxo exikety rokē tomōse moinakoxi,
Ritonōpo esary kurā kuhse taka. Toiro jeimamyry pune omōsene ynororo.
Yrome omōpyra exiry munu anaropyra ahtao tymaro, Ritonōpo neneryme,
tyrypyry korokapotohme, imehnō rypyry korokapotohme roropa, enara.
Ynara exiryke, otarāme tyrypyrykō poko toehse tahtao xine tuaro pyra
toh kynexine. ⁸Morohne ke Ritonōpo zuzenu ynara kuamorepatorýko
mana, kuesemarykō Ritonōpo a, onenepopyra ro kyya xine kynexine.
Ahno nyrihpyry kamisa risē tapyime Ritonōpo poko ehtohme, moro
enahkara ahtao ro kuesemarykō nymyry Ritonōpo a onenepopyra ro
kyya xine kynexine. ⁹Ikuhtoh rokē kynexine kuamorepatohkōme rokene.
Kynekarorykō Ritonōpo a, okyno tōkehko etapasamo kyyrypyrykō
onykorokara ekurehnōko. Kukurohtao xine onukurākara kyhxiropyra xine
Ritonōpo ehtohme. ¹⁰Moeze omihpyry poe pakatokō tōsē poko eukuru
poko. Toekurikase roropa toto. Jarao rokē morohne poko toh kynexine.
Yrome morohne poko pakatokō tyripose Ritonōpo a axītao rokene, Kyrixtu
oehtāne rokene, (aomiry kasenato ke, kukurākatohkōme rahkene).

¹¹Moraramé Kyrixtu tooehse Ritonôpo maro oturukety imehxo exiketyme nymyry. Seromaroro, “Kurâkô ekarôko ase oya xine,” âko kyya xine mana. Seropôkô namohpyry tao pyra oturîko Jezu mana Tumy maro kypoko xine. Ahno nyrihpyry motye kuhse Jezu erohtoh mana. Kure kuhse mana. Kapu ao mana. ¹²Moraramé Kyrixtu tomôse ahtao Ritonôpo tapyî taka, Ritonôpo esaka kurâ kuhse taka tomôse ynororo. Yrome okyno munuru maro pyra tomôse. Kaneru tôkehko munuru anaropyra kynexine tynekaroryme Ritonôpo a. Kynorihne toiro, kypynanohtohkôme jûmanatome. ¹³Pui tôkehko munuru, tynekarotyâ zahsê erunohpyry roropa ahno pona tyritohme kynexine, tyrypyhpyke exiketô pona, toto rypyry kurikatohme repe. ¹⁴Morara ahtao enetupuhtoko. Kyrixtu orikyry moro motye kuhse mana. Jûme mana myarotokorome. Tumunuru enepone Tumy a toxixihmapose tahtao, tyrypyhpyke pyra exikety ipunaka. Kyrixtu munuru toekuâse toorihse ahtao. Morara exiryke kukurikatoryko Ritonôpo mana zae ehtoh waro kuehtohkôme. Kynyrihpyrykô xihpyry korokâko roropa mana Ritonôpo nymyry omipona kuehtohkôme.

¹⁵Morara exiryke Kyrixtu rokê Ritonôpo omiry kasenato ekaroneme mana kyya xine. Naeroro kure tyneahmatyâ rîko Ritonôpo mana jûme tômihpyryae ro. Kyrixtu kynorihne iirypyrymâkô pynanohtohme, orihpyra toto ehtohme tyrypyrykô ehepyryme. Tyrypyrykô poko toh kynexine Ritonôpo omihpyry osemazupu omipona pyra toexirykôke.

¹⁶Toipe, ahno nymerohpyry nae ahtao tymôkomohpyry apiakatoth poko toorihse tahtao, inymerohpyry omipona pyra mã toto orihpyra ro ahtao. ¹⁷Ynara exiryke, ahno nymerohpyry tynynomohpyry apiakatoth poko oty kara orihpyra ro ynororo ahtao. Toorihse ahtao rokê inymerohpyry omipona exîko mã toto. ¹⁸Moro sâ Kyrixtu orikyry kuhtoh kynexine. Toky tō totapase pakato komo a Ritonôpo omihpyry pakato omipona toehtohkôme repe. ¹⁹Osemazuhme Moeze mokaro zurune emero Ritonôpo nymeropohpyry poko. Mame pui poenô munuru tapoise eya ahtao tuna maro, pape tysapararahmase, otyro amoriry ke, puxa panô ke kaneru hpoty ke roropa. Ritonôpo nymeropohpyry tysapararahmase. Oximômâkô roropa tysapararahmase puxa panô ke kaneru hpoty maro. Tahpirê kaneru hpoty tôtuose kynexine. Morohne ke toto tysapararahmase eya moro munu ke tuna maro. ²⁰Ynara tykase Moeze eya xine, “Sero munu Ritonôpo omihpyry zae ehtoh poko kutuarôtanohtoryko mana. Taroino Ritonôpo omihpyry omipona ehtoko,” tykase. ²¹Morararo munu ke Moeze a morohne tysapararahmase, Ritonôpo namopohpyry tytapyîme, kamisa risemy. Imôkomory maro emero Ritonôpo poko ehtoh tysapararahmase eya. ²²Ajohpe pyra, Ritonôpo omihpyry pakato poe, emero exisasaka tukurâkapose repe munu ke sapararahmary ke. Ahno rypyry roropa onykorokara exiry tokarosê onetapara ahtao, enara.

Toorihse toexiryke Kyrixtu kyyrypyrykô korokâko mana

²³Morara exiryke, Ritonôpo namopohpyry tytapyîme sero nono po te, imôkomory tôkehko emero kapuaôkô kuhtoh tukurâkapose Moeze a, okyno

munuru ke isapararahmatopõpyry ke. Yrome kapuaõkõ nymyry toekurākase imepỹ kurã etaparyke. Mokyro orikyry kurehxo. Okyno orikyry motye kuhse mana. ²⁴Mame Kyrixtu omõpyra kynexine, ahno nyrihpyry taka, kypoko xine oturuse Tummy maro. Ritonõpo esary kurã kuhtoh taka omõpyra kynexine. Kapu aka rokẽ kynomõne rahkene. Moroto osẽpataka Ritonõpo maro kypoko xine oturũko mana. ²⁵Juteu tõ poko Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ omõsene toto jeimamyry punero, Ritonõpo esary kurã taka okyno munuru arotohme tyekyrykõ rypypyry ehepyryme. Yrome Kyrixtu mokaro sã pyra mana. Ootomose omõpyra mana tõsekarotohme Ritonõpo a. ²⁶Okyno orikyry sã rokẽ Jezu orikyry ahtao ootomose orikyry, sero nono ritopõpyry poero. Yrome tõsenepose kyya xine toiro sero nono enahsasaka ahtao kyyrypyrykõ jamitunuru enahkatohme jũme. Moro poko kynorihne kymyakākõme. ²⁷Toipe sytatose. Emero porehme orihnõko sytatose toiro. Moromeĩpo kuapiakatorỹko Ritonõpo mana. ²⁸Morararo Kyrixtu kynorihne toiro, Ritonõpo neneryme, tuhkākõ rypyry korokatohme. Oehnõko ropa mana. Mame tooehse tahtao kyyrypyrykõ onepehmazomopyra mana. Toraximananõ pynanohse rokẽ oehnõko mana.

10 ¹Yrome Moeze nymerohpyry mõpãme rokẽ mana. Kyrixtu nyrihpyry kurã poko enetupuhpotohme rokẽ mana. Imenuru sã roropa mana pape poko, Ritonõpo nekarory kurã poko enetupuhpotohme. Tynekarorykõ etapãko mã toto jeimamyry punero, kakehpyra samo. Yrome morohne ke ekurākasaromepyra mã toto ekurehnõko, Ritonõpo poko se exiketõ mana. ²Ritonõpo poko exiketõ rypyry tykorokase ahtao, tyrypyrykõ poko ehxiropyra toh toehse exiry repe. Moraramẽ tynekarorykõme okyno tõkehko onetapazomopyra toh exiry, tyrypyrykõ tykorokase exiryke. ³Yrome jeimamyryae rokẽ tynekarorykõ etapãko mã toto tyrypyrykõ poko tuenikehtohkõme repe. Yrome wenikehpyra mã toto iirypyryme ro toexirykõke. ⁴Pui tõkehko orikyry ahno rypyry onepehmasaromepyra mana ipunaka.

⁵Morara exiryke Kyrixtu oehsasaka tahtao sero nono pona, ynara tykase ynororo Tummy a,

“Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase.

Ahno nekarotyã oya se pyra mase.

Naeroro joko myriase ahnome jehtohme,

õmipona jehtohme roropa.

⁶Okyno tõkehko zahkary se hkopyra mase.

Tynekarorykõme oya okyno zahkãko mã toto.

Tytororo jahkãko mã toto tyrypyrykõ ehepyryme repe.

Yrome azamaro hkopyra mana.

⁷Naeroro moro eneryke ya ynara ase, taro ase Ritonõpo,

õmipona jehtohme ipunaka.

Ypoko onymeropohpyryae ro ase,”

tykase Kyrixtu Tummy a. ⁸Osemazuhme ynara tykase ynororo, “Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase. Ahno nekarory se pyra. Okyno tõkehko zatyry

tyyrypyrykō eheppyryme, morohne azamaro pyra mana,” tykase ynororo. Morara tykase Kyrixtu, Ritonōpo nymeropohpyryae ro mokarohne totapase ahtao, mokaro nekarory poko Ritonōpo a. ⁹Mame morara kaxīpo, ynara tykase roropa ynororo, “Taro ase, Papa, ōmipona jehtohme ase ipunaka,” tykase. Naeroro Ritonōpo a pakatokō okyno etapatohtonahkase. Tymyakāmase Kyrixtu orikyry ke. ¹⁰Mame Ritonōpo omipona Jezu Kyrixtu exiryke ipunaka, tukurikase sã sytatose. Kyyrypyrykō tykorokase mana, tynekaroryme tōsekarose Kyrixtu exiryke toorihthohme. Toorihse toiro, jūme kypynanohtohkōme.

¹¹Juteu tō poko Ritonōpo maro oturuketō erohnōko mana kokoro rokene. Porohpyra mā toto, tynekarorykō etapazomōko rokē toto tuhke. Yrome toto nekarotyã ahno rypyry onykorokara mana. ¹²Tamoreme Kyrixtu kynorihne toiro, ahno rypyry eheppyryme. Inekarohpyry kure kuhse mana jūmāme. Mame tōtyhkase ahtao kyporohne tuisame imehxo, Ritonōpo apotunuru wino. ¹³Moroto mana tyzehnotokō poremakapory eraximāko. Toto poremakapōko Ritonōpo mana. ¹⁴Kynosekarone toiro toorihthohme. Toorikyryke kukurākatone jūme, kyyrypyrykō tykorokase exiryke tyya.

¹⁵Ritonōpo zuzenu roropa kutuarōtanohtorỹko sero poko mana. Ynara āko ynororo osemazuhme,

¹⁶“Imeīpo jomiry kasenato ekarōko ase ypoetory tomo a.

Jomiry merōko ase toto kurohtao zuaro toto ehtohme.

Toto eano pona imerōko ase jomipona se toto ehtohme,”

āko. ¹⁷Morame ynara āko roropa mana, “Wenikehnōko ase toto rypyry poko. Popyra toto ehtopōpyry poko wenikehnōko ase,” āko mana.

¹⁸Naeroro, kyyrypyrykō tykorokase exiryke, imepỹ totapasē se pyra mana, kynekarorykōme, kyyrypyrykō korokapotohme.

Ehmaropa Ritonōpo ēpataka

¹⁹Wekyry tomo, kure Ritonōpo a Jezu orihtopōpyry kyyrypyrykō eheppyryme. Naeroro seromaroro oturūko sytatose topohme Ritonōpo maro kokoro rokene, Jezu nae kuexirykōke. Kuesemarykōme sã Jezu mana Ritonōpo a. ²⁰Kamisa kuroko ytopyra sytatose. Mokaro juteu tō pake Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomōse kamisa kuroko Ritonōpo maro oturuse. Yrome Jezu a toorihthopōpyry ke osema kasenato tyrise. Osemame exikehpyra mana Ritonōpo a kuytotohkōme. ²¹Naeroro Ritonōpo maro oturukety imehxo exikety nae sytatose, kuakorehmanekōme, Ritonōpo tapyĩ esemy. ²²Naeroro Ritonōpo a ehmaropa oturuse, tukurākase kuexirykōke eya. Torētyke pyra sehtone. Onenetupuhkehpyra roropa sehtone eya kuytorykohtao. Osenekunohpopyra sehtone. Moeze a emero tysapararahmase munu ke Ritonōpo tapyĩtaōkomo. Moro saaro Kyrixtu toorihse exiryke tukurikase sã kukurohtao xine mana. Popyra kuehtopōpyrykō tykorokase roropa eya mana. Tuzenu tokarose roropa kyya xine ikurikatyã sã kuehtohkōme tuna ke. ²³“Kure oritorỹko ase,” tykase Ritonōpo exiryke, kure typoetory rīko mana, tōmihpyry onurumekara exiryke.

Moro poko imehnō zuruxīpo, nary rokene, kara sehtone. Kypynanopyrykō seraximatone, tōmihpyry omipona Ritonōpo ehtoh enetuputyryke kyya xine. ²⁴Imehnō pyno sehtone. Satakorehmatone imehnō pyno kuehtohkō poko, kure imehnō ritohme kyya xine, enara. ²⁵Toitoinē Jezu poetory oximōpyra mā toto. Morara pyra sehtone. Soximōtone Ritonōpo poko. Satakorehmatone. Ritonōpo omipona kuehtohkō eneryke imehnomo a, aomipona se exīko roropa mā toto. Yronymyrymehxo Kuesēkō omipona sehtone, sykatone itamurumehxo oxime, okynahkopyra Kuesēkō oepyyry ropa enetuputyryke kyya xine.

²⁶Ynara exiryke, Jezu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme. Kure kuhse Jezu orihtopōpyry kynexine Ritonōpo a. Naeroro imep̄y etapasē se pyra mana. Moro waro toehse sytatose. Naeroro kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine Jezu waro pyra exiketō samo, imep̄y tokarosē pyra mana kyyrypyrykō epehmatohme. ²⁷Morara exiryke kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ynara rokē nae sytatose, kuānopyrykō zuno rokē exīko sytatose. Kurākō apiakatohpo kuapiakatorykō Ritonōpo mana, tyrypyrykō poko exiketō wānohtohpo. Apotoimo konōto htaka tyzehnotokō emāko Ritonōpo mana, toto enahkatohme. ²⁸Moeze nymerohpyry turumekase ahtao popyra kynexine. Aomipona pyra exiketō totapapose toto popyra aehtohkō tonese exiryke asakorōkomo a. Moeze nymerohpyry omipona pyra aehtyā totapapose toto. Epara toh kynexine. Toto anakorehmara roropa imehnō kynexine. Moeze nymerohpyry turumekase eya xine exiryke totapase toto. ²⁹Mokaro saaro seromaroro Ritonōpo mūkuru kerekeremananō nae. Ritonōpo omiry totase eya xine repe, “Umūkuru kynorihne opynanohtohkōme, okurākarykō se toexiryke,” kary totase repe. Yrome, “Oty katoh toorihse Ritonōpo mūkuru nae?” āko mā toto Ritonōpo omiry poihtōko. “Iirypyrymākō sā omūkuru kynexine,” āko roropa mā toto Ritonōpo a ajohpe rokene. Ritonōpo zuzenu toto pyno repe. Yrome ipoihtōko rokē mā toto. Morara exiryke yronymyrymehxo mokaro wānohnōko Ritonōpo mana Moeze kerekeremahpōkō wānohtopōpyry motye kuhse, iirypyrymehxo toto exiryke Ritonōpo kerekeremary poko. ³⁰Ritonōpo waro sytatose. Ynara tykase ynororo, “Ywy roro em̄pōko ase. Ywy roro ypoetory tō epehmāko ase,” tykase. Ynara tykase roropa ynororo, “Ypoetory tō apiakāko ase,” tykase Kuesēkomo. ³¹Iirypyrymākō wānopyry mā oahmame pyra mana. Typoihtohpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Oserehnōko mā toto. Epara roropa mā toto imyhtoino. Ynoro rokē mā isene exiketyme jūmanatome.

³²Wekyyry tomo, wenikehpyra ehtoko oehtopōpyrykō poko. Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toehse awahtao xine tuhkākō ozehno xine toh nexiase. Oryhmarykō se toh nexiase. Yrome Kyrixtu onenetupuhkehpyra mexiatose. Poremāpyra mexiatose, eramara ropa mexiatose oorypyrykō poko ropa. ³³Typoihtose mexiatose. Tyryrhmasē roropa ozehnotokomo a tuhkākō neneryme. Imehnō nupunato tonese oya xine tyryrhmasē toto ahtao. Toto maro se mexiatose. ³⁴Imehnō Jezu poetory tō tōmapose ahtao āpuruhpyry taka, toto pyno mexiatose. Toto maro mexiatose imehnō neneryme.

Mame atapyĩkõ tupuxihkase ahtao imehnomo a omõkomory tõkehko maro meanahtatose. Tãkye ro mexiatose Ritonõpo nekarory kurã enetuputyryke oya xine. Omõkomohpyrykõ motye kuhse Ritonõpo nekarory oya xine mana. Moro onupuxihkasaromepyra imehnõ mana, jũmãme. ³⁵Naeroro poremãpyra ehtoko. Ritonõpo a õtururukõ onurumekara ehtoko. Orumekara roropa Ritonõpo mana. Kure kuhse oritorỹko mana, imaro õtururukohtaõ. ³⁶Penekhepyra ehtoko Ritonõpo enetuputyry poko oya xine, aomipona oehtohkõ poko, enara. Mame inekarotyã apoĩko matose. Kure oritorỹko mana, “Kure oritorỹko ase,” katopõpyryae ro. ³⁷Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko,

“Okynã pyra oehnõko ropa mana.

Mokyro oehkety oehnõko ropa mã rahkene.

Ekurehpyra mana.

³⁸ Mame ypoetory tõ kurãkõ isene exĩko mã toto
jũme jenetuputyryke eya xine.

Yrome jurumekary ropahtaõ toto a,
tãkye pyra exĩko ase toto poko,”

ãko Ritonõpo. Moro tymerose pake. ³⁹Imehnõ mã Kuesẽkõ rumekãko mã toto. Osenahkãko toh mana. Mãpyra enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose Ritonõpo a. Kuarotorỹko roropa mana tymaro kuehtohkõme.

Ritonõpo enetuputyry poko

11 ¹Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine, kurãkõ eraximãko sytatose. Ekarõko Ritonõpo mana kyaa xine. Moro waro sytatose enetuputyryke kyaa xine, onenepyra ahtao ro. ²Ritonõpo onenetupuhkehpyra pakatokomo. Naeroro kurãkõme tokarose toto Ritonõpo a.

³Ritonõpo enetuputyryke kyaa xine zuaro sytatose. Senohne, xixi tõkehko xirikuato tõkehko emero tyrise Ritonõpo a, tõmiry ke rokene. Ritonõpo omi poe emero toehse, senohne oseneketõ tyrise emero porehme osenepỹ poe.

⁴Ritonõpo enetuputyryke Apeu a aomipona kynexine. Inekarohpyry Ritonõpo a kure kynexine. Yrome Kaĩ nekarohpyry Ritonõpo zamaro pyra kynexine. Kure Apeu enene Ritonõpo. Inekarohpyry kure tonese eya. Apeu toorihse pake repe. Yrome kutuarõtanohtorỹko ro mana Ritonõpo enetuputyry poko.

⁵Ritonõpo enetuputyryke Enoke a, orihpyra ynororo tokurehse. Isene ro kyanãnẽne Ritonõpo kapu aka. Mame ekepyry tupise eya xine repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto, tanỹse exiryke Ritonõpo a. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne Enoke poko, ananỹpyra ynororo ahtao ro, “Ritonõpo zamaro Enoke ehse,” tykase. ⁶Ritonõpo zamaro ehsaromepyra sytatose onenetupuhpyra kuahtaõ xine. Ynara exiryke, Ritonõpo ehtoh enetuputyryhtaõ rokẽ kyaa xine, imaro oturũko sytatose. Ynara enetuputyryhtaõ roropa kyaa xine, tõmipona se exiketomo a kurãkõ ekarõko Ritonõpo mana. Morohne enetuputyryhtaõ rokẽ kyaa xine kuomirykõ etãko Ritonõpo mana.

⁷Ritonôpo enetuputyryke Noe a aomiry totase eya. “Seropôkô wānohnôko ase tuna kumaryke, iirypyryme toto exiryke emero porehme,” kary etaryke tyya, Ritonôpo omipona toehse ynororo, konopo onenepyra tahtao ro. Kanawaimo taxikase eya tohpike konôto tyrítőhme. Morarame moro ao tōsepynanohse ynororo tyekyry tō maro. Ritonôpo enetuputyryke tyya, imehnô iirypyrymākô sã pyra kynexine, Ritonôpo omipona pyra exiketô sã pyra. Naeroro Noe kurāme tonese Ritonôpo a emero tonetupuhnanô maro.

⁸Ritonôpo enetuputyryke Aparão a, aomipona toehse ynororo. Tykohmase ahtao Ritonôpo a, imepỹ pona aytotohme, tosae toytose ynororo. Ritonôpo nekarory apoise toytose. Aza ytotohme? Zuario pyra kynexine. Toytose. ⁹Pore. Toeporehkase, “Sero nono ekarôko ase oya oesaryme apakô maro,” katopôpyry pona. Yrome katonôme sã rokẽ moroto ehse ynororo. Pui pihpyry ke rokẽ tytapyike ehse ynororo. Yrome onenetupuhkehpyra kynexine. Morararo Izake te, Jako roropa. Eya xine tōmiry tokarose Ritonôpo a, Aparão a tōmiry ekarotopôpyry saaro. ¹⁰Ynara exiryke tyoro pata eraximāko Aparão kynexine, Ritonôpo osenetupuhtopôpyry te, inyrihpyry roropa, enara. Moro pata mã jũme enahpyra mana kapu ao.

¹¹Ritonôpo enetuputyryke Aparão a toemũkuase tãhpome tahtao ro. Ipyty roropa Sara kunumixime toehse ahtao, kynemũkuane, zae Ritonôpo omihpyry ehtoh tonetupuhse eya exiryke. ¹²Orihasasaka Aparão kynexine repe. Yrome tuhkākô tamurume toehse ynororo. Ipakô tuhke toehse, xirikuato tuhke exiry sã kapu ao, isawã tuhke exiry sã roropa tuna konôto ehpio.

¹³Ritonôpo enetuputyryhtao ro mokaro toorihse toto emero. Ritonôpo nekarory anapoipyra tokurehse toto. Amekeino sã rokẽ Ritonôpo nekarory tonese eya xine tukurohtao xine. Inekarory eraximary poko tãkye toehse toto. Sero nono tosarykôme nymyry pyra exiry waro toh kynexine. “Axítão rokẽ ynanase taro. Katonôme sã rokẽ ynanase,” tykase toto jarao, imehnô netaryme. ¹⁴Morara kananô mã imehnô tuarôtanohpôko toto tosarykô nymyry eraximary poko tyya xine, tosarykô kapu ao. ¹⁵Tynynomohpyrykô poko penetara toh kynexine. Toeramary se ropa toto ahtao tynynomohpyrykô pona ropa pake toeramase ropa toh exiry repe. ¹⁶Yrome imepỹ pata tamuru kurã poko typenetase toto, Ritonôpo esary poko kapuao poko. Naeroro, “Kuesêkôme Ritonôpo mana,” karyhtao eya xine, toto poko ihximyra Ritonôpo mana. Pata konôto tyrise roropa eya toto esaryme.

¹⁷Ritonôpo enetuputyryke tyya, tumũkuru etapary se toehse Aparão repe tynekaroryme Ritonôpo a repe. Yrome tōmipona Aparão ehtoh kuhtohme rokẽ morara tyripose Ritonôpo a. Osemazuhme Aparão a Ritonôpo ynara tykase, “Tuhke emānôko mase,” tykase. Morara katoh totase tyya ahtao ro tumũkuru toirô etapary se toehse ynororo tynekaroryme Ritonôpo a. ¹⁸Osemazuhme ynara tykase roropa Ritonôpo Aparão a, “Izake pakô tuhke emānôko mana, jomihpyryae ro,” tykase. ¹⁹Mame tumũkuru tuose

tyya ahtao Ritonõpo a êsemãkapory ropa waro Aparão kynexine. Naeroro imūkuru aêsemamyhpyry sã ropa toehse aorikyhpyry sã toehse exiryke.

²⁰Mame Ritonõpo enetuputyryke Izake a, ynara tykase ynororo Jako tomo a Ezau maro, “Kure oritorỹko Ritonõpo mana imeĩpo,” tykase tumūkuru tomo a.

²¹Ritonõpo enetuputyryke Jako a, kure Joze poenõ tyripose Ritonõpo a asakoro, orihsasaka tahtao. Tymyxiry ke tõsexiehtose tahtao, “Kure mase Ritonõpo,” tykase roropa ynororo.

²²Ritonõpo enetuputyryke Joze a, ynara tykase ynororo tyekyry tomo a orihsasaka tahtao, “Imeĩpo aarotorỹko ropa Ritonõpo mana taroino, Ejitu poe. Naeroro yzehpyry marotatose ropa amaro xine, oytorykõ ropahtao. Ekurehpyra ehtoko,” tykase ynororo tyekyry tomo a.

²³Ritonõpo enetuputyryke Moeze zũ tomo a, tumūkuru enurusenã tonêse eya xine, oseruao nuno, onetapara Ejitupõkõ ehtohme. Nupunato tumūkuru tonese eya xine. Mame Ritonõpo jamitunuru enetuputyryke eya xine oserehpyra toh toehse. Tuisa konõto omihpyry omipona pyra toehse toto, tuãnopyrykõ zuno pyra roropa toehse toto.

²⁴Mame Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, tuãtase tahtao Parao êxiry mūkurume toehtoh turumekase ropa eya. ²⁵Toetuarimary sehxo kynexine Ritonõpo poetory tõ maro, Ritonõpo omipona toehtohme. Axĩtao rokẽ tyrypyry anusasamã poko se pyra kynexine ipunaka. ²⁶Kurehxo eya typoihtory imehnomo a Ritonõpo nymenekahpyry marõme toexiryke. Kure hkopyra eya Ejitupõkõ mōkomory apoiry tymōkomoryme. Moinoro Ritonõpo nekarory eneryke tyya, tyorõ se pyra toehse ynororo, imeĩpo Ritonõpo nekarory apoitohme tyya, enetupuhtamitume tyya.

²⁷Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, Ejitu turumekase eya. Zehno tuisa konõto ehtoh zuno pyra kynexine. Poremãpyra roropa kynexine, Ritonõpo osene pyra exikety eneryke sã tyya. ²⁸Ritonõpo enetuputyryke tyya munu tyripose juteu tomo a tytapyĩkõ omõto pota taka.

(Eper 11.28)

Moraramo moro munu eneryke Ritonôpo nenyokyhpyry a juteu tō osemazuhme aenurutyā onetapara tokurehse. Munu onenepyra ahtao rokē tapyi taka tomōse Ritonôpo nenyokyhpyry, osemazuhme aenurutyā etapatohme. Moro ěmepyrý Paxikoame tosehpase.

²⁹Ritonôpo enetuputyryke Izyraeu tomo a tuna konôto takuohse eya xine. Osemame toehse exiryke nono poro toytose toto. Tuna esety Tahpiremy. Moraramo Ejitupôkomo a toto poenopyryhtao tyneryse toto tuna ke.

³⁰Mame Ritonôpo enetuputyryke Izyraeu tomo a, Jeriko zomye toytose toto. 7me tykohmāse toto pata zomye toytorykō poko. Mame toepukase Jeriko apuru rahkene. ³¹Raape orutua kō poko aexihpyry kynexine repe. Yrome Ritonôpo enetuputyryke tyya Jozue nenyohyā towomase eya, Jeriko enese toytose toto ahtao. Naeroro typynanohse roropa ynororo Ritonôpo a. Orihpyra tokurehse ynororo Ritonôpo onenetupuhpynō totapase ahtao.

³²Ritonôpo enetupuhnanō nae ro tuhke. Yrome okynā jexiry toto poko oururukohtao emero, Kiteão poko te, Parake te, Sāsão te, Jepete te, Tawi te, Samueu te, imehnō urutōkō roropa. ³³Ritonôpo enetuputyryke tyya xine, imoihmākō typoremākapose eya xine toto maro atatapoiryhtao. Zae ehtoh poko rokē toh kynexine. Naeroro Ritonôpo nekarory tapoise eya xine. Kaikuxi tō mytary tapuruse Ritonôpo a toto onesekara ehtohme.

³⁴Apotoimo tozehkapose eya xine te, tōsepynanohse roropa toto zehnotokō toto worry se ahtao. Jamihme pyra toh kynexine repe, yrome jamihme toehse toto. Orēpyra toehse toto zehnotokō soutatu maro toto atatapoiryhtao. Mokaro soutatu tō typoremākapose eya xine. ³⁵Ritonôpo enetuputyryke nohpo tomo a jekyry tōsemāse ropa toorihxīpo xine.

Yrome imehnō Ritonôpo enetuputyryhtao ro tyhtomase toto, totapase roropa toto. Ritonôpo turumekase ahtao eya xine onetapara toh exiry repe, yrome onurumekara toehse toto. Tōsemākapory ropa enetuputyryke tyya xine Ritonôpo onurumekara toh kynexine. ³⁶Imehnō tounohse imehnomo a. Typoihtose toto te. Tūpore exikety ke typitypipohse toto ipatarānaka xine jetuhxo ehtohme. Imehnō tymyhse roropa zehnotokomo a keti ke, āpuruhpyry taka tōmase toto. ³⁷Topu ke totapase toto. Seroroti ke tuhkohse toto irānakuroko. Warata ke tuose toto. Kaneru pihpyry tamuruse eya xine tupoke pyra toexirykōke. Tytineruke pyra toh kynexine. Tyhtomase te, tyryrhmasse roropa toto itamurume. ³⁸Typahsā sã rokē toh kynexine Ritonôpo onenetupuhpynomo a. Yrome Ritonôpo a imehnō motye kuhse kure toh kynexine. Toytoytose toto, tosaake pyra exiketō samo, ona poro, ahno esao pyra te, ypy tō poro te, oramã aka tomōse toto, nono aka tynyhtohkōme.

³⁹Tonetuputyryke kurāme tonese toto Ritonôpo a, “Kure matose ya,” tykase Ritonôpo eya xine, “Jenetuputyryke oya xine.” Enetuputyryhtao ro eya xine Ritonôpo nekarory anapoipyra toehse toh aporo. ⁴⁰Ynara exiryke, imehnō tonetupuhnanō eraximary se Ritonôpo kynexine. Kymarokō eraximāko roropa kynexine mokaro maro inekarory kurã apoitohme kyya xine.

Ritonôpo Kumykô poko

12 ¹Naeroro tuhkākō kutuarōtanohtorỹko mana zae Ritonôpo ehtoh poko. Naeroro Jezu enetuputyry poko kuakorekehkatohkō surumekatone emero porehme. Kyyrypyrykō omoxynty sã kypoko xine. Tũpore sã kypoko xine roropa mã repe. Morohne surumekatone emero porehme. Tururume ytoketō sã sehtone. Penekehyra sehtone Ritonôpo nekarory eraximary poko. Ritonôpo nekarory poko sehtone yronomyryme. ²Osenetupuhkehyra sehtone Jezu poko. Jezu poe Ritonôpo enetupuhnōko sytatoše Kuesēkōme. Osemazuhme kukurākanekōme toehse ynororo. Kuakorehmatorỹko roropa mana tonetupuhkehyra kuehtohkōme myarotokorōmero. Mame wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine. Tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremāpyra kynexine. Tãkye imeĩpo toexiry waro toexiryke, “Oty kara,” tykase toorikyry poko wewe pokona. Seromaroro tuisame imehxo mana Ritonôpo Kutuisarykō maro. Typorohse mana Ritonôpo maro, Ritonôpo apotunuru wino. ³Jezu ryhmatopōpyry poko ipohnohtoko rupopāpyra oehtohkōme. Jehnotokomo a tyhxirose ynororo. Yrome toanahtose eya. Penekehyra roropa ynororo tōseanahtory poko. Naeroro epohnohtoko ipoko etaehpyra oehtohkōme enetuputyry poko, poremāpyra oehtohkōme roropa. ⁴Oorypyrykō rumekary poko atatapoĩko sã matose. Yrome oetapara ro mã toto oorypyrykō poremākapory poko awahtao xine. ⁵Wenikehyra ehtoko Ritonôpo omiry kurā poko. Tumūkurume oekarotorỹko Ritonôpo mana. Ynara āko, “Aimo, jomipona exiko jetũ oriryhtao ya zomory zuaro oehtohme. Poremāpyra roropa exiko opore turuse awahtao ya. ⁶Ynara exiryke, opyno xine jexiryke jetunety ke ākorehmatorỹko ase zae oehtohkōme. Ypoenōme aehtyā pipohnōko sã roropa ase azahkuru toehse ahtao emero porehme,” āko. ⁷Naeroro oryhmorykohtao, oetuarimorykohtao roropa eanahtotoko. Kumykō āmorepatorỹko mana zae oehtohkōme. Moro enetuputyryke oya xine eanahtotoko. Naeroro oetuarimatohtkō otuarōtanohtorỹko mana opyno xine nymyry Ritonôpo ehtoh poko, imūkurume oehtohkō poko, enara. Typoenō tuarimapōko jūkō mana emero. Typoenō nymyry amorepāko jūkō mana, azahkuru toto ahtao, zae toto ehtohme. ⁸Naeroro ituarimapopyra awahtao xine Ritonôpo a azahkuru toehse awahtao xine, otarāme imūkurume nymyry pyra matose, anorymā sã rokē matose imepỹ mūkurume. Ritonôpo poenōme nymyry pyra matose. ⁹Kumykomo a, seropono a typipohse kuahtao xine toto zuno sexiatoše. Mokaro motye kuhse Kumykō kapuaono. Naeroro yronomyryme aomipona sehtone, jūme orihpyra kuehtohkōme. ¹⁰Kumykō seropōkō kutuarimanohpotone tuhke pyra jeimamyry, tōsenetupuhtoh poe rokene. Yrome kutuarimapotoryko Ritonôpo mana kypyno xine toexiryke, zae kuhse kuehtohkōme tyaaro. ¹¹Kumykomo a tutuarimanohpose kuahtao

xine zomory zuaro kuehtohkõme tãkye pyra sã sytatose, emynyhmãko, jetũ exiryke. Yrome imeĩpo tymoise kyya xine ahtao torẽtyke pyra exĩko sytatose, kuetuarimatamitukõme, zae kuexirykõ poko tamorepase kuexirykõke.

Ritonõpo maro ehxĩpo eramara ropa ehtoko

¹²Naeroro imehnõ ijamihtanohpotoko ropa, typoremãse toto ahtao. Jezu enetuputyry poko akorehmatoko toto zae rokẽ toto ehtohme ropa. ¹³Mame osemãe ytoketõ osemã kurã menekãko mana, topohmano. Mokaro sã zae rokẽ oehtohkõ poko ehtoko. Imehnomo a opoenopyrykohtao zae ehtoh poko rokẽ toh exĩko mana asã xine. Jamihme pyra exiketõ roropa Jezu enetuputyry poko opoenopyrykohtao zae rokẽ exĩko ropa mã toto, oenerykõke.

¹⁴Imehnõ maro oxiehno pyra ehtoko. Toto pyno ehtoko emero porehme. Osenetupuhutoko kure oehtohkõ poko rokẽ oehtohkõme Ritonõpo maro. Ynara exiryke, tyrypyrykõ poko exiketõ Kuesẽkõ maro exipyra, ekurehnõko mã toto. ¹⁵Tomeseke ehtoko Jezu poetory tomo, eramara ropa oehtohkõme Ritonõpo maro ehxĩpo. Toiro toeramase ropa ahtao itunety zoko sã exĩko mana. Itunety zoko sã ahtao morararo ahtãko mana. Ituro eperytãko roropa mana. Mame tuhkãkõ iirypyryme exĩko itunety zoko sã toehse mokyro exiryke. ¹⁶Tomeseke ehtoko imehnõ nohpo tõ poko osenetupuhpyra oehtohkõme. Awamekaro xine pyra ehtoko roropa Ritonõpo nekarohpyry poko. Ezau morara kynexine Ritonõpo omipona nymyry se hkopyra kynexine. Osemazuhme aenuruhpyryme toexiryke imehxo ehse, takorõ ruime. Yrome ime toehtoh turumekase ropa eya, tonahsẽ poko typenetase toexiryke. Mame zakorony imehxo toehse. ¹⁷Moromeĩpo toekurãkapory se ropa toehse repe tumy a. Yrome onukurãkapopyra tokurehse. Tynyrihpyry tyorõmary se toehse roropa repe. Tyxitase roropa ynororo repe. Yrome tynyrihpyry onytyorõmara kynekurehne.

¹⁸Izyraeu tõ ehtopõpyry sã pyra tooehse matose Ritonõpo a. Toeporehkase mokaro taposẽ pona, ypy Xinai pona. Moro ypy po apoto tororo ãko kynexine. Orexitõ ke xinukutume toehse, ikohmamypyry samo, tyryry tykase konõto, enara. ¹⁹Panaikato kynexine rue samo. Aomiryje roropa kynexine. Moro omiry totase ahtao, “Ajohpãme sã Ritonõpo omiry etary se pyra ynanase,” tykase toto, ²⁰Ritonõpo omiry etary zuno toehse toexirykõke. Ynara katopõpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto, “Sero ypy pona oekykõ anaropopyra ehtoko. Ypy pona toytose toto ahtao, totapasẽme exĩko toh mana. Naeroro etapatoko toto, jesaryme sero exiryke,” katopõpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto. ²¹Moeze roropa enaromỹke toehse moro omi etary ke tyya. Ynara tykase ynororo, “Tykytyky ãko ase, zuno jexiryke,” tykase ynororo.

²²Yrome amarakõ Ritonõpo maro õtururukohtao zuno pyra matose. Tyoro ypy pona toeporehkase sã matose, Xião pona, Ritonõpo pataka, Jerusarẽ kapuaõ pona. Moro pata esẽ orihpỹme exiketyme mana jũme. Moro patapõkõ imoihme mana Ritonõpo nenyohyamo. Tõximõse toto otuhtoh konõto poko. ²³Ritonõpo poenõ osemazuhme aenurutyã maro oximõnõko matose, tãkye exiketõ maro. Mokaro

esety mǎ tymerose moero kapu ao. Ritonõpo maro toehse matose, kuapiakanekõ maro. Imaro tuhke inukurākatyǎ zuzenu mana. Kure kuhse tyrise toto eya. ²⁴Jezu a tooehse matose, omi kurǎ kasenato ekarone a. Kukurākatamitukõ topehmase Jezu a tumunuru ke. Apeu etapatopõpyry poko osenetupuhnõtao emýpory poko osenetupuhnõko sytatose. Yrome Jezu orihtopõpyry poko kuosenetuputyrykohtao tyoro osenetupuhnõko sytatose. Iirypyrymākõ kurākary poko osenetupuhnõko sytatose. Naeroro Jezu orihtopõpyry kure kuhse kyya xine mana.

²⁵Naeroro tomeseke ehtoko. Aomiry onetara exiketõ sǎ pyra ehtoko. Mokaro, Ritonõpo omihpyry ekarone onetara aehtyǎ sero nono po, osepynanohpyra tokurehse toto. Morara exiryke kymarokõ roropa mokaro saaro omõnõko sytatose apotoimo htaka, kapu ae ayhtohpyry omiry rumekaryhtao kyya xine. ²⁶Tõturuse Ritonõpo ahtao sero nono tykytyky tykase. Yrome seromaroro ynara tykase ynororo, “Zomory sero nono rokẽ kara, kapu roropa tykytyky kamexipõko ase, toiro,” tykase. ²⁷“Toiro,” karyke eya, ynara enetupuhnõko sytatose, senohne emero Ritonõpo nyrityǎ tykytyky āko. Enahkāko mana. Morame tykytyky kapý rokẽ exiko mana.

²⁸Naeroro, “Kure mase,” sykatone Ritonõpo a. Tuisame kyritorýko mana tymaro jüme. Inekarohpyry kyya xine enahpýme mana. Naeroro Ritonõpo poko sehtone. “Kure mase,” sykatone eya. Aomipona sehtone, zuno sehtone roropa. ²⁹Apoto zemimǎ emero zahkāko mana. Moro sǎ mǎ Kyrihpõkomo. Iirypyrymākõ enahkāko mana ipunaka.

“Kure mase,” katoḥ poko Ritonõpo a

13 ¹Imehnõ pyno exikehpyra ehtoko, atakorõme oexirykõke, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. ²Kure rokẽ katonõ tyritoko atapyikõ tao toto ahtao. Wenikehpyra ehtoko, toitoine imehnomo a Ritonõpo nenyohtyǎ toahmase tytapyikõ taka, tuaro pyra tahtao xine. ³Wenikehpyra ehtoko roropa Jezu poetory tõ poko āpuruhpyry tao toto ahtao. Toto poko emynyhmatoko āpuruhpyry tao oexirykõ samo. Etuarimaketõ poko emynyhmatoko roropa toto emynyhmatoh saaro. Toto pyno ehtoko.

⁴Opytarykõ kure mana. Oniotarykõ kure roropa mana zae awahtao xine, tomeseke roropa awahtao xine imehnõ poko pyra oehtohkõme. Imehnõ poko exiketõ wānohnõko Ritonõpo mana. Imehnõ pyxiǎ poko exiketõ roropa wānohnõko mana.

⁵Tineru poko penetara ehtoko. Tǎkye ehtoko Ritonõpo nekarohpyry poko omõkomorykõme. Ynara tykase Ritonõpo, “Amaro xine exikehpyra ase. Jüme orumekara xine ase,” tykase. ⁶Naeroro oserehpyra sehtone. Ynara sykatone, “Jakorehmaneme Kuesẽkõ mana.

Naeroro oserehpyra ase.

Yryhmananõ zuno pyra ase roropa.”

⁷Wenikehpyra ehtoko āmorepahpõkõ ekepyry poko. Āmorepatone toto Ritonõpo omiry poko. Mokaro ehtopõpyry poko osenetupuhtoko, aorihpõpyrykõ

poko roropa. Jezu Kyrixtu enetupuhtopõpyry eya xine ipoenohoko. ⁸Jezu Kyrixtu onetyorõmara mana. Pake aehtopõpyry saaro Jezu ehtoh mana seromaroro. Morara exikehpyra roropa mana. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. ⁹Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme ajohpākõ namorepatoh ke. Kypyno xine Ritonõpo exiryke kure kyritoryko mana. Moro poko kuosenetuputyrykõ kure, orẽpyra kuehtohkõme kukurohtao xine. Yrome orẽpyra exipyra sehtone juteu tõ omihpyry poko, “Tõsẽ onõpyra ehtoko,” katopõpyã poko. Morohne omipona exiketõ toiparo rokẽ morohne omipona toehse toto.

¹⁰Kyyrypyrykõ korokapotoh nae sytatose, Kyrixtu exixihmapotopõpyry. Yrome Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõ tyoro ikuhnõko mã toto tyrypyrykõ korokatohme. Naeroro mokaro anakorehmara Jezu orihotopõpyry mana, onenetupuhpyra toto exiryke. ¹¹Mokaro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ okyno munuru arosene rokẽ toto Ritonõpo maro oturutoh taka, esary kurã taka, ahno rypyry korokapotohme. Mame tynetapatyãkõ ekepyry arosene rokẽ toto pata myhtokoxi jahkatohme. ¹²Morara exiryke Jezu roropa kynorihne pata myhto. Imunuru toekuãse, kyyrypyrykõ korokatohme. ¹³Wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine repe, tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremãpyra kynexine. “Oty kara,” tykase toorikyry poko. Naeroro kyhxirorykõ zuno pyra sehtone, aomipona kuehtohkõme. ¹⁴Kuesarykõ axĩtao rokẽ mã sero nono po. Imepỹ pata eraximãko sytatose kuesarykõ nymyry kapu ao. ¹⁵Naeroro, “Kure mase Ritonõpo,” kakehpyra sehtone Ritonõpo a. Morara kary kyya xine Ritonõpo zamaro mana. Seromaroro okyno onetapara sytatose kynekarorykõme Ritonõpo a. “Kure mase,” ãko rokẽ sytatose, Jezu enetuputyryke kyya xine kypynanohnekõme. Kuesẽkõme roropa mana, enara. ¹⁶Kure rokẽ imehnõ tyritoko. Atakorehmatoko roropa. Morara kuexirykõ kynekarorykõme mana Ritonõpo a. Morara kuexirykõ jamaro mana.

¹⁷Ritonõpo omiry poko ãmorepatõkõ omipona ehtoko. Imoitoko opyno xine toto exiryke Ritonõpo omi poe. Imeĩpo Ritonõpo a osekarõko mã toto toerohtopõpyrykõ poko. Toto omipona awahtao xine tãkye rokẽ erohnõko mã toto. Mãpyra onymoipyra awahtao xine erohnõko ro mã toh repe. Yrome atasamãko mã toto opoko xine. Mame otyme kure morara awahtao xine? Popyra ipunaka mana.

¹⁸Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a yna poko. Tyrypyhpyke pyra ynanase ynakurohtao. Kure ehtoh poko rokẽ yna exiry waro ynanase, zae ehtoh poko se rokẽ yna exiryke. ¹⁹Ynara ãko ase ajohpãme sã oya xine, “Oturutoko Ritonõpo a ypoko, axihxo jaropotohme eya oenese xine ropa.”

Oturutoh Ritonõpo maro

²⁰Ritonõpo a Kuesẽkõ Jezu tõsemãkapose ropa aorihxĩpo, Kuesẽkõme imehxo aehtohme, toorihse exiryke kymyakãkõme. Aorikyryke kukurãkatamitukõ topehmase eya, jũme Ritonõpo poenõme kuehtohkõme. ²¹Ritonõpo poe torẽtyke pyra sytatose. Eya kure oriporykõ se ase. Emero

kurã ekaropory se ase oya xine emese kure oehtohkõme aomipona. Mame kukurohtao xine Ritonõpo penetatoh ripory se ase Jezu Kyrixtu a. “Kure Kyrixtu mana,” sykatone kokoro rokene, kakehpyra sehtone, enara.

Pape etyhpory

²²Wekyry tomo, ynara ãko ase oya xine ajohpãme samo, penekehpyra ehtoko jomiry etary poko. Mytyhse pitiko ynymerohpory mana. Moro tymerose ya ãkorehmatohkõme, tãkye oehtohkõme, enara. ²³Zuaro oehtohkõ se ase wekyry Timoteu poko. Tutũtanohpose ropa ynororo ãpuruhpyry tae. Okynã pyra aepyryhtao ya, otarãme ymaro oenese ytõko mana.

²⁴Kure pãna matou? kary se ase ãmorepanekomo a. Emero Ritonõpo poetory tomo a roropa morara kary se ase. Jezu poetory tõi roropa, Itaria poe aehtyã, “Kure pãna matou?” kary se roropa mã toto.

²⁵Kure oriporykõ se ase Ritonõpo a emero porehme. Enara rokene.